

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Львівського державного
університету фізичної культури
імені Івана Боберського

Ярослав СВИЩ

«19» квітня 2024 р.

ПРОГРАМА

фахового іспиту

«ХОРЕОГРАФІЯ»

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 024 «Хореографія»

(денна форма навчання)

Розглянуто і затверджено на засіданні
приймальної комісії ЛДУФК
ім. Івана Боберського,
протокол № 8 від "19" квітня 2024 р.

ЛЬВІВ – 2024

Абітурієнти, що вступають на спеціальність 024 Хореографія другого рівня вищої освіти (магістерського), мають бути наділені розвинутим відчуттям ритму, зоровою та музичною пам'яттю, здоровим суглобно-м'язовим апаратом та мати перший рівень вищої освіти (бакалаврський) з галузі знань – 02«Мистецтво». Перевага надається абітурієнтам, що мають власні публікації, ведуть активну концертно-конкурсну діяльність, мають власні нагороди, грамоти, дипломи і т. ін.

Фахове випробування проводиться у вигляді іспиту, що складається з 4-х частин.

1. Методика викладання класичного танцю.

2. Методика викладання народно-сценічного, сучасного або бального танцю.

3. Створення та виконання хореографічного твору.

4. Теоретичні питання з методики хореографічної освіти

Результати фахового випробування оцінюються за шкалою до 200 балів. До участі у фаховому випробуванні та у конкурсному відборі не допускаються: 1) особи, які без поважних причин не з'явилися у визначений розкладом час; 2) особи, знання яких було оцінено балами нижче встановленого цими Правилами мінімального рівня (нижче 100 балів); 3) особи, які забрали документи після здачі іспитів.

Перша частина передбачає показ абітурієнтом вправ класичного танцю з методичними вказівками до неї. Друга частина передбачає показ абітурієнтом вправи народно-сценічного танцю, або зв'язки на матеріалі сучасного чи бального танцю з методичними вказівками до неї. Третя частина передбачає створення та виконання хореографічного твору на основі різних жанрів хореографічного мистецтва (бального танцю, класичного танцю, народного танцю, сучасного танцю), який він підготував самостійно. Тривалість хореографічної композиції – **2,5- 3,5** хвилин; обов'язкова наявність фонограми. За якість звучання фонограми відповідає абітурієнт. Четверта частина передбачає усні відповіді на запитання з методики хореографічної освіти.

Перелік тем до четвертої частини іспиту

Теорія та методика викладання класичного танцю

Виникнення та становлення школи класичного танцю. Розвиток та збагачення теорії і методики викладання класичного танцю. Виразні засоби класичного танцю. Основні вимоги класичного танцю: постава та її значення в класичному танці, танцювальний крок; виворотність та її естетичні функції; апломб у класичному танці; ріє у класичному танці; м'якість ніг та гнучкість тулуба, як засіб виразності класичного танцю. Розвиток виконавської майстерності на уроках класичного танцю, акторська майстерність та її

використання на уроках класичного танцю, творча уява та емоційне наповнення рухів, з'єднання музичних образів з пластичними.

Методика вивчення вправ класичного танцю в розвитку. Позичії рук, позиції ніг. Plie. Relevens півпальцях. Група battements. Вправи rond de jambe. Port de bras. Малі пози. Великі пози. Танцювальні кроки. Групи стрибків: з двох ніг на дві ноги, з двох ніг на одну, з однієї на дві, на одній нозі, з однієї на другу. Заноски (batteries). Повороти на підлозі. Пози в поворотах. Танцювальні кроки в повороті. Піруети (les pirouettes): малі, напівпіруети, великі, великі напівпіруети. Стрибки з поворотами, тури повітряні. Структура уроку класичного танцю. Особливості побудови екзерсису біля станка та на середині зали. Задачі уроку класичного танцю. Термінологія класичного танцю. Послідовність виконання екзерсису. Частина уроку та їх тривалість. Розвиток музичності. Музичний супровід уроку. Підготовча робота педагога класичного танцю до уроку. Вивчення програми, визначення змісту занять, план-конспект уроку. Методика складає комбінацій екзерсису, allegro. Педагогічний досвід видатних викладачів класичного танцю.

Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю

Витоки народно-сценічного танцю Джерела виникнення хореографічного мистецтва. Хореографічна лексика, характерна для різних народів в її історично-еволюційному розвитку; лексичні особливості, манер та стиль виконання національних рухів. Достовірність характеру танцю та засобу виразності при створенні художнього образу. Основні положення рук, ніг, розташування танцюристів у масових і парних національних танцях. Розміщення виконавця на площині, точки зали, напрямки руху, основні поняття щодо роботи біля опори. Групи вправ народно-сценічного танцю: вправи на присідання, вправи на розвиток рухливості ступні колообертальні та обертальні вправи, вправи на м'яке розкривання ноги, вправи на розвиток кроку та інерції руху, дріботіння, дрібні вистукування, технічні вправи, оберти, стрибки з елементами акробатики, вправи на перегинання корпусу. Особливості побудови екзерсису народно-сценічного танцю. Методика підготовки та проведення уроку з народно-сценічного танцю. Структура занять. Характеристика стилю та манери виконання рухів, лексичних угруповань, основні положення рук, голови, постави в молдавському, польському, угорському, італійському, іспанському танцях. Академізм польського, угорського, іспанського танців. Взаємозв'язок та відмінність екзерсису народно-сценічного та класичного танців. Види хореографічного мистецтва. Танцювальні жанри та форми. Класифікація танців.

Теорія та методика викладання українського народного танцю

Джерела українського народного танцю. Народний танець і музика. Розвиток народного хореографічного мистецтва України. Творчість видатних діячів українського хореографічного мистецтва. Балетмейстери: П.Вірський, М.Вантух, О.Гомон, В., А.Кривохижа, В.Петрик, Д.Ластівка, К.Василенко,

Г.Клоков, Ярослав та Василина Чепорчук. Педагоги українського народно-сценічного танцю: Є.Зайцев, О.Колосок, В.Зубатов, О.Голдріч. Різновиди форм танцювальних колективів України: ансамблі пісні та танцю, танцювальні групи народних хорів, ансамблі народного танцю. Взаємозв'язок та відмінність сценічного та фольклорного танців. Взаємозв'язок та взаємовплив лексики українського народного танцю та лексики танців іноетнічного населення України. Збагачення українського народно-сценічного танцю формотворчими елементами класичного танцю у постановках П.Вірського. Характеристика історико-етнографічних регіонів України. Рухи, лексичні угруповання, комбінації, етюди та танці регіонів України: Центральна Україна, Полісся, Буковина, Закарпаття, Поділля, Прикарпаття (бойки, лемки), Гуцульщина, Слобожанщини, Степової України, Волині. Українську хореографічну лексику в її історично-еволюційному, образно-тематичному, структурно-функціональному розвитку. Пов'язувати морфологію руху з образністю лексики і хореографічним текстом. Лексичні елементи, комбінації і угруповання, які використовуються в українських народних та народно-сценічних танцях на жартівливу тематику і молодіжних танцях. Лексичні угруповання, що імітують трудові процеси в українському народному та народно-сценічному танцях. Використання реквізиту, атрибутики, бутафорії в українському народному танці. Характеристика комплексу сценічного одягу танців регіонів України. Структура занять з українського народного танцю. Методика побудови уроку українського народно-сценічного танцю. Тривалість частин уроку. Положення рук, корпусу, голови в парних та масових танцях. Особливості побудови занять на середині зали з українського народного танцю.

Теорія та методика викладання сучасного або бального танцю

Визначити зміст терміну "Позиції ступні" у європейських танцях. Визначити зміст терміну "Побудова" у європейських танцях. Визначити зміст терміну "Ступінь повороту" у європейських танцях. Визначити зміст терміну "Підйом та зниження" у європейських танцях. Визначити зміст терміну "Робота ступні" у європейських танцях. Визначити зміст термінів "Протидія корпусу" та "Позиція протидії корпусу" у європейських танцях. "Керівництво" та "Підпорядкування" у європейських танцях.

Розкрити зміст терміну "Керівництво (ведіння) в латиноамериканських танцях. Визначити зміст терміну та перелічити "Основні позиції" в латиноамериканських танцях. Визначити положення корпусу в латиноамериканських танцях. Альтернативні форми "Ча-ча-ча шасе" в латиноамериканських танцях. Музичні конструкції танцю "Джайв". З'ясувати рахунок та тривалість за ударом у танці "Самба". Особливості використання термінів "Побудова" та "Ступінь повороту" в латиноамериканських танцях. Учбово-тренувальний комплекс сучасних бальних танців.

Перелічити методи навчання у сучасній бальній хореографії. Основні танцювальні форми у сучасному бальному танці. "Формейшн" – зміст терміну та структура побудова.

З'ясувати методи розучування танцювальних рухів у сучасній бальній хореографії.

Характеристика видів та напрямків сучасної хореографії. Техніка виконання та методика навчання окремих видів сучасного танцю (модерн, контемпорарі, брейк та ін.). Характеристика та особливості танцювального напрямку Нір-Нор. Історія появи та розвитку танцювального напрямку Breakdance. Характеристика та особливості танцювального напрямку Breakdance. Методика виконання roll down та roll up. Основні принципи технік джаз танцю: поліритмії, ізоляції, поліцентрії, опозиції, мультиплікації. Які жанри увібрав в себе мюзикл. Методика виконання технічних принципів джаз танцю (координація, поліритмія). Історія виникнення джазової музики і її відмінні риси. Методика виконання екзерсису модерн танцю. Засновники модерн танцю та їх заслуги. Основні принципи афро-джаз танцю. Марта Грехем та її техніка. Внесок Лестера Хортон в розвиток модерн-джаз танцю. Історія виникнення та розвитку стилю сучасного танцю – contemporary. Творчій шлях Радю Поклітару та «Київ Модерн Балету». Модерн – танець та його техніки. Стрейчінг як засіб розвитку фізичних можливостей танцівника. Експериментальні погляди Моріса Бежара.

Мистецтво балетмейстера

Сфери творчої діяльності балетмейстера. Філософське розуміння танцю. Еволюція балетмейстерської творчості. Творчі концепції балетмейстерів минулого та значення їх діяльності у розвитку хореографічного мистецтва. П'ять взаємопов'язаних етапів в процесі роботи балетмейстера над створенням хореографічного твору. Ідея, тема, сюжет та їх втілення в хореографічному творі. Основні закони драматургії хореографічного твору. Архітектоніка хореографічного твору. Програма - основа створення майбутньої хореографічної постановки. Робота над складанням музично-композиційного плану. Музика в хореографічному творі. Змістовний зв'язок танцю з метро ритмічною структурою та формою музичного твору. Злиття сенсорних образів в хореографічному творі. Хореографічний текст. Розвиток рухів танцю. Два шляхи розвитку руху. Танцювальні рухи, пози, жести, пантоміма, міміка. Розвиток природних рухів. Руйнівна сила обманних рухів та жестів. Поетична образність хореографічного твору. Малюнок танцю - компонент композиції. Графіка хореографічних фігур в загальних та суттєвих рисах. Психологічний характер малюнків. Класичні норми побудови сюжету хореографічного твору та їх трансформація.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Критерії
I.Початковий	0-60	У відповіді абітурієнт не продемонстрував знання основного програмного матеріалу; не орієнтується в питаннях програми; не знає основної літератури. Абітурієнт не володіє знаннями з методики виконання матеріалу з класичного, народно-сценічного й сучасного бального танців. Під час виконання рухів виявляється повна невідповідність стилю, жанру, лексики обраного виду хореографії.

	61-100	У відповіді абітурієнт показав суттєві недоліки в знаннях основного програмного матеріалу; недостатньо орієнтується в питаннях програми; допустив принципові помилки при формуванні основних положень відповіді; частково засвоїв програмний матеріал. Абітурієнт виявляє слабе володіння теоретичним матеріалом у галузі хореографії, не може надати відповіді на запитання. Абітурієнт володіє знаннями з методики виконання матеріалу з класичного, народно-сценічного й сучасного бального танців на рівні окремих фрагментів, що становить незначну його частину. Під час виконання рухів виявляються значні порушення координації, загальмованість лексичної пам'яті.
II. Середній	101-130	У відповіді абітурієнт продемонстрував знання основного програмного матеріалу, але допустив окремі помилки при формуванні основних положень відповіді; не повністю засвоїв програмний матеріал. Абітурієнт виявляє низький рівень ерудиції, не може самостійно виправляти власні помилки, не достатньо володіє термінологією. Абітурієнт орієнтується у матеріалі з методики виконання класичного, народно-сценічного й сучасного бального танців. Під час виконання рухів показав середній рівень майстерності, не завжди може показати правильну техніку, відсутні артистизм і музикальність виконання.
	131-160	Абітурієнт продемонстрував знання програмного матеріалу; засвоїв основну літературу; дещо неправильно побудував відповідь, допустив непослідовність у викладенні матеріалу, не підкреслив ключових моментів, не міг аргументовано відповісти на питання. Абітурієнт орієнтується у матеріалі з методики виконання класичного, народно-сценічного й сучасного бального танців. Під час виконання рухів показав середній рівень майстерності, однак не завжди може показати високий рівень координації, гнучкості, музикальності та артистизму.
III. Високий	161-180	У відповіді абітурієнт продемонстрував знання програмного матеріалу; здатність до аналізу узагальнення ключових положень та знання основної літератури, проте має поверхневі знання у додатковій літературі. Абітурієнт виявляє середній рівень ерудиції, відповідає на запитання іспиту з деякими помилками, які виправляє самостійно. Абітурієнт володіє матеріалом з методики виконання класичного, народно-сценічного й сучасного бального танців. Під час виконання рухів показав досить високий рівень майстерності, проте в окремих моментах композиції відсутні правильна техніка виконання, музикальність та артистизм.
	181-200	У відповіді абітурієнт продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу; продемонстрував здатність до творчого аналізу узагальнення ключових положень та знання основної й додаткової літератури. Абітурієнт демонструє точне і грамотне знання методики виконання рухів та комбінацій класичного, народно-сценічного й сучасного бального

		танців; технічне виконання основних елементів. Абітурієнт виявляє високий творчий потенціал, має відповідний рівень ерудиції, точно і правильно відповідає на всі запропоновані питання іспиту.
--	--	---

ЛІТЕРАТУРА:

Література з дисципліни «ТіМВ класичного танцю»:

- 1.. Васірук С. О. Класичний танець: навч.-метод. посібник, Івано-Франківськ, 2019 р.
2. Марушка М.М., Стецьків П.Т. Теорія і методика класичного танцю. Частина I.: -навч.-метод. посіб. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2017.-112с.
3. Березова Г. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах, 2-е вид. Київ: Муз. Україна 1990
4. Цветкова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю : підручник для студентів ВНЗ / Лариса Юріївна Цветкова; – 3-е вид.– К. : Альтерпрес, 2007.– 324 с.

Література з дисципліни «ТіМВ українського народно-сценічного танцю»

1. Антипова І. Танці Поділля. – К.: Мистецтво, 1971.
2. Балог К. Мої роси і зорі .Закарпатське видавництво, 1989.
3. Балог К. Танці Закарпаття. – К. : Мистецтво, 1986.
4. Бондаренко Л. Святковий хоровод. – К.: Музична Україна, 1981
5. Боримська Г. В. Самоцвіти українського танцю. – К.: Мистецтво, 1974.
6. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю. – К.: Мистецтво, 1996.
7. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю. – К. :Мистецтво, 1971.
8. Василенко К. Ю. Сюжетні танці. – К.: Мистецтво, 1966.
9. Василенко К. Ю. Танці Київщини, К.: Мистецтво, 1982.
10. Василенко К. Ю. Український народний танець. – К.: Мистецтво, 1981.
11. Верховинець Теорія українського народного танцю. – К.: Музична Україна, 1980.
12. Вірський П. П. У вихорі танцю. – К.: Мистецтво, 1977.
13. Герасимчук Р. Гуцульські танці. – Л., 1979.
14. Григор'єв П. Елементи рухів українського народного танцю. – К.: Обр. мистецтво, 1961.
15. Гуменюк А. Українські народні танці. – К.: Наукова думка, 1969.
16. Гурєєв Ю. Танцює “Подоланчик”. – К. : Музична Україна , 1981.
17. Зайцев Є. В. Основи народно-сценічного танцю. – К. : Мистецтво, 1976.
18. Збірник танців : Танцює “Волинянка”. – К. : Мистецтво, 1972.
19. Зубатов С. Основи викладання українського народно-сценічного танцю. – К.: ПМКП, 1995.
20. Кречко М. Ми з Верховини. – К. : Мистецтво, 1964.
21. Пасютинська В.М. Своеобразие Прикарпатской народно-сценической хореографии – бойки, лемки, гуцулы. - К.: Институт культуры, 1978.
22. Сидоренко П. У вихорі танцю. – К.: Мистецтво, 1977

23. Уварова Н. Танці Полтавщини. – К.: Мистецтво, 1969.
24. Чопорчук Я. “Голубка” Танці Прикарпаття у запису П. Сидоренко) – К. : Мистецтво, 1972.

Література з дисципліни «ТіМВ народно-сценічного танцю»:

1. Зайцев Є. Основи народно-сценічного танцю. К.: Мистецтво, 1975.
2. Камін В. Народно-сценічний танець у дитячому хореографічному колективі. - К.: Інститут змісту і методів навчання, 1996.
3. Тараканова А., Климчук Л. Хореографія у школі. - К.:1995.
4. Шевченко В.Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навчально-методичний посібник. Київ : ДАККіМ, 2006. 184 с.

Література з дисципліни «Теорія та методика викладання сучасного танцю»

1. Дункан А. Танець майбутнього. // Моє життя. - Київ, 1994.
2. Dance magazine (Нью-Йорк). Спеціальний випуск пам'яті Марти Грехем. /Балет. - 1992. - № 3. - С. 46.
3. Оберцаухер-Шюллер Г. Пластика тіла і духовне життя людини // Балет. - 1994. - № 5. - С. 36.
4. Ончурова Н. Згадуючи Айседору. // Балет. - 1993. - № 1-2. - С. 44.
5. Сучасний танець. Основи теорії і практики : навч. посіб. / О. О. Бігус, О. О. Маншилін, Д. О. Кондратюк, Л. В. Мова, А. В. Журавльова, І. І. Герц, Н. П. Донченко, Н. П. Батєєва. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. – 264 с.
6. Хольченкова Н. М. Сучасний танець як засіб здоров'язбереження: основні характеристики та особливості розвитку / Н. М. Хольченкова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. - 2018. - Вип. 152(2). - С. 176-180. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_152\(2\)_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_152(2)_41).
7. Хольченкова Н. Сучасний танець: основні напрями та характерні особливості розвитку. Сучасні проблеми здоров'я та здорового способу життя у педагогічній освіті. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/10/Kholchenkova-N.pdf> (дата звернення: травень 2021)
8. Погребняк М. Танець «модерн» та неокласичний танець в українському балеті ХХІ ст. : шляхи асиміляції та форми презентації. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 30. Том 1. С. 195-204.
9. Погребняк М.М. Танець модерн ХХ ст.: витоки, стильова типологія, панорама історичної ходи, еволюція: монографія. Полтава, 2015. 312 с.

Література з дисципліни «Теорія та методика викладання бального танцю»

1. Бальний танець та методика його викладання [Текст] : навч.-метод. матеріали до курсу / уклад. Б. М. Колногузенко ; Харківська держ. академія культури. – Х. : ХДАК, 2006. – 66 с.
2. Історія бального танцю. – режим доступу <https://dance.knukim.edu.ua/istoriya-balnogo-tancyu-2/>

3. Терешенко Н. Історія та методика бального танцю: навч. Посіб. Для студентів. – Херсон, 2015.-220с.
4. Дени Г. Все танцы / [сокращенный пер. с фр. Г. Богдановой, В. Ивченко] / Ги Дени, Люк Дассвиль. - К.: Музична Україна, 1987. - 336с.
5. Спортивні танці [Електронний Ресурс] – Режим доступу : <http://ballrooms.su/publ/3-1-0-187>
6. Терешенко Н. Історія та методика бального танцю: навч. Посіб. Для студентів. – Херсон, 2018. – 220 с.
7. Гараніна О. Я. Дослідження стану постави дітей шкільного віку, які займаються спортивними бальними танцями / О. Я. Гараніна, Л. В. Мороз, О. О. Єжова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2004. – № 3. – С. 155–160.
8. Голованова Н. Використання ІТ в навчально-тренувальному процесі, на прикладі спортивного танцю / Н. Голованова, І. Кобюк // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 8. – С. 26–29.
9. Лисенко А. О. Спортивні танці (європейська програма) / А. О. Лисенко, О. В. Горбенко // навч. посіб. – Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. – 344 с. : іл.
10. Лисенко А. О. Спортивні танці (латиноамериканська програма) / А. О. Лисенко, О. В. Горбенко // навч. посіб. – Харків : ФОП Бровін О.В., 2021. – 442 с. : іл.
11. Осадців Т. П. Спортивні танці : навчальний посібник / Т. П. Осадців. – Л. : ЗУКЦ, 2001. – 340 с.
12. Тараканова А.П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах: навч.-метод. посібник / А.П. Тараканова // Інститут змісту і методів навчання. – К.: ІЗМН, 1996. – 282 с.

Література з дисципліни «Мистецтво балетмейстера»

1. Пуйова В.В. Пуйов В.М. Дуєтно-сценічний танець. Методичні вказівки для викладачів та студентів спеціалізації хореографічне мистецтво. Рівне : РДК, 1994. 46 с
2. Шевченко В.Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навчально-методичний посібник. Київ : ДАКККіМ, 2006. 184 с.
3. Голдрич О.С. Хореографія: посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю.- Вид.друге, доповнене,-Львів: СПОЛОМ, 2006,-172с.
4. Шевченко В.Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навчально-методичний посібник. Київ : ДАКККіМ, 2006. 184 с.
5. Пархоменко О.М. Формування балетмейстерських умінь майбутніх учителів хореографії у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 20 с.
6. Лігус О.М. Музика в хореографії : навч.посіб. /О.М. Лігус. – К. : Київ.ун-т ім. Б.Грінченка, 2021. – 144 с.
7. Таранцева О. (2022). Модель реалізації організаційно-методичних умов викладання дуєтно-сценічного танцю. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 47, том 4, 43-48. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-4-7>

8. Колесниченко Ю. В. Инструменты хореографа. Терминология хореографии. Киев: Освіта України, 2012. 660 с.
9. Колногузенко Б. М. Хореографічна композиція: методичний посібник з курсу «Мистецтво балетмейстера» / Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2018. – 218 с.
10. Лань О. Мистецтво балетмейстера: хореографія великої форми: навчально-методичний посібник / Оксана Лань. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. – 180 с.